

Friedrich Clatte Leonhard Töbing

Disputatio Iuridica De Testamentis

Rostochii: Richelius, [1646]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn731861884>

Druck Freier Zugang

Testamente

A. U. jur. 1646.

Clatke - Töbing.

Disputatio Juridica.
De
TESTAMENTIS. 57

Quam

Divino invocato auxilio,

*Consensu Nobilissimi ac Amplissimi Actorum
Collegii, in florentissima ad Varnum academia,*

PRÆSIDE

DN. FRIDERICO CLAT-
TEN, J. U. D. Dn. Hospite, ac Fautore
suo observando,

*Publicè Eruditorum placida disquisitioni
subjicit*

LEONHARD TÖBING Lünæb:

*In Auditorio majori horis consuetis
martini die 25 Julij, 1646.*

✻ * ✻ * ✻ * ✻

ROSTOCHI

Typis Johannis Richelii, Senat: Typogr.

1646

Disputatio iuridica.

TESTAMENTIS

Div. Do. Advocato Juridico

Consensu ...

DN. FRIDERICO GLAUB

SEN. J. U. D. ENCLIPSE

Publico ...

Leovard. Torneo ...

... ..

... ..

THESIS I.

Successionum jure civili duplex conditio est; nam ex regulariter vel ex testamento, vel ab intestato ad nos deferuntur. §. f. l. per quas pers: cuiq; acq: l. in plurimum 70. ff. de acqvi. vel omitt. hered: Qvum verò potior sit causa testamenti, & quam diu successor ex testamento speratur, tamdiu legitimus, hoc est ab intestato veniens non admittendus l. quamdiu 39. ff. de acqvir: vel omitt. hered: & l. quamdiu 89. ff. de R. 1. Igitur nos neglectà jam legitimà successione, de testamentaria hac vice, cum Deo, acturi sumus.

II.

Et appellatur testamentum, ex eo quòd testatio mentis sic pr: l. h. r. non quòd sit duplex verbum, à mentis contestatione, sed quòd ipse sonus vocabuli testationem mentis insinuet. Mentis itaq; vocabulum hic ad differentiam aliarum testationum, quæ varix & multiplices sunt, & ex diversis oriuntur causis adjectum est. *Vvesenb: ad ff. n. 3. b.*

III.

Definitur verò testamentum à Modestino in l. 1. ff. b. r. quòd sit voluntatis (h. e. mentis, quia integritas mentis, non corporis sanitas in testante exigenda est. l. 2. b.) nostræ (quoniam testamentorum jura ipsa, per se firma esse oportet, nec ex alieno arbitrio, sed ex propria voluntate pendere debent. l. illa institutio 32. ff. de hered. instit: Ulp: in fragm: l. r. 22. §. incerta persona 4. ne conditio institutionis, ad secretum alienæ voluntatis collata, captatoria & ob id vitiosa sit. l. 70. captatorias ff. de hered: instit: justa (i. e. illibata, intacta, ac omnibus modis rata Harpr: pr. l. h. n. § 6) Sententia (vocabulum sententiæ hic generis loco positum est. Quippe sententia dicitur non tantum testatoris, sed quoq; legislatoris, senatusconsulti, & judicis. § responsa 8. Inst: de J. N. G. & C. l. contra legem 29. ff. de LL. l. qualem 19 §. 1. ff. de recept: qui arbitr. recep. l. ex sententia 29. ff. de test: tute.)

A

tute.)

tute.) de eo quod quis post mortem suam fieri velit (hæc verba indicant testamentum non nisi post mortem demum valere & perfectionem suam accipere: ambulatoria siquidem est voluntas testatoris, usq; ad supremum vitæ exitum *l. 4. ff. d. adimen. legat.*

IV.

Jure civili antiquo duo testamentorum genera in usu fuerunt. §. 1. & 2. *l. b.* Quorum altero usi sunt Quirites tempore pacis, quod Calatis Comitibus nuncupabant, eò quod in concione populi fieret, *A. Gell. l. 15, c. 27.*

V.

Altero autem utebantur, ob dubiam belli aleam, quum ad prælium faciendum in aciem vocabantur; dicebaturq; testamentum in procinctu, *Cis. l. 2. d. Orat. c. 58. & l. 2. d. nat. Deor: c. 3. Ulp. in frag: t. 20. §. 1. à militibus præcinctis, & ad pugnam cum hoste paratis. A. Gell. d. jam. l.*

VI.

Quum verò prædictis jam modis fœminæ testari non valerent, (quia Comitiorum & militiæ juribus destitutæ erant) & aliàs sæpissime eveniret, ut multi mortalium repentino & subitaneo morbo correpti, decederent intestati. Neq; enim calatis comitiis testabantur, quia nondum comitiorum tempus instaret, utpote quæ bis dantaxat in anno instituerentur, quod populus difficulter conveniret *l. 2. §. de. inde 9. ff. de U.* Neq; item in procinctu quod bellum non esset; ideo abolitis his duobus testamentis, tertium genus, quod per æs & libram fit, successit. *d. Ulp. d. §.*

VII.

Hocq; testandi genus fiebat mancipatione. i. e. imaginaria venditione, 5. testibus & libripende, civibus Romanis puberibus præsentibus, ut & eo, qui familiæ h. e. hereditatis emtor dicebatur, §. 1. *l. b.*

VIII.

Sed quum hoc genus testandi, quod ex jure civili, imaginaria venditione fiebat, tam 1. de superstitiosis illis fictæ venditionis ceremoniis, quàm 2. de metu insidiarum vitæ testatoris, quod hereditatis emtor sciat, se heredem eo mortuo futurum, *Theophil: Inst: b. §. paulatim*

latim etiam in usu esse desineret §. i. *Inst: h. p.*; Ideo Prætor formam
aliam testamentorum faciendorum introduxit, desiderans septem so-
lummodo testes, eorumq; signa §. 2. *Inst: h. p.*

IX.

At verò jure novo, jus civile & honorarium in unam conso-
nantiam, additis, nonnullis ex Principum constitutionibus, jungi cœpit,
§. 3. *Inst: h. p.*

X.

Ratione causæ efficientis remotæ, testamentum ad jus gentium
refertur; nam ex hoc jure (gentium nimirum) testamenta com-
mendationesq; morientium natæ sunt, inquit Rex Oratorum & lati-
næ linguæ illustrator Cic. l. 3. d. fin. cap. 20.

XI.

Ad jus civile autem eatenus pertinet, quatenus ab eo certam
solemnemq; formam præscriptam habet, cui testator suam volunta-
tem omnino accommodare tenetur, l. nemo potest 55. ff. d. leg. 1. illud
enim testamentum proprie dicitur, quod jure perfectum est, secun-
dum Ulp. in l. testamentum 2. §. 1. ff. testam. quæ ad m. oper.

XII.

Propinqua testamenti causa, est testator. Et notandum quòd
omnes testari valeant, qui non prohibentur; iniquum siquidem est
monente Paulo, testamenti factionem hominibus sanæ mentis au-
ferre. l. ex factis 43. in pr. ff. de vulg. & pupill. subst:

XIII.

Testari quidam prohibentur aut lege naturæ, aut lege civili;
Legem naturæ impediuntur dupliciter, vel 1. ob animi, vel 2. corporis
vitium.

XIV.

Ob animi defectum jure gentium non permittitur impuberi-
bus ultimum elogium conficere; sive id jure communi sive militari
fiat, quoniam non stabilem mentem adepti sunt §. præterea l. quibus
non est permis: facer: testam: l. licet. fin. C. d. test. milit. l. si frater 4.
C. qui test. fac. poss. & illorum ætas, quid videat ignorat l. 1. quoniam
C. de fals. mon.

XV.

Idq; adeo verum, ut ne autore tutore testari queant, propterea quod voluntas testandi ab alieno arbitrio pendere non debeat. *l. illa infans 32. ff. d. hered: instit.* Puberes autem quando postremum anni 14. vel 12. diem attingunt, recte suprema ordinare posse, testis est *Ulp. in l. à qua atate. 1. ff. qui test: fac. poss.*

XVI.

Sic furiosis & mente captis impedit defectus animi, iudicij contestationem facere; licet postea compotes mentis facti deceserint, *§. præterea. 1. Inst. quib. non est permis. fac. test. l. hoc colore 2. ff. d. inoff. test: l. filius. 16. l. 17. l. 20. §. 4. ff. qui test. fac. poss. l. furiosi 40 ff. d. R. J.* In suis iudiciis verò. *d. §. præterea 1. l. furiosum. 9. C. qui test. fac. poss.* Sicut & ante furorem testari, furiosis minime interdictum. *d. §. 1. l. 1. §. si quò 9. ff. d. honor. poss. secund: tabul.*

XVII.

Prodigi quoq; , qui libidinum omnium vitiorumq; sunt servi. *l. fin. §. 2. C. d. sent. pass. & neq; tempus neq; finem expensarum habent, sed bona sua dilacerando & dissipando profundunt l. 1. ff. de Cur. fur. testari nequeunt §. item. 2. Inst: quibus non est perm. fac. test.* Nisi testamentum interdictione sit vetustius *d. §. d. l.*

XVIII.

Sicuti ebrius contractum nullum celebrare, *Glos. ad. C. unum quicq; verb. quod ebrius causf. 28. q. 4. c. sane. causf. 15. q. 1.* : ita nec iudicij sui voluntatem supremam relinquere potest: quatenus nimirum ebrietas usq; adeo est, ut mentis statum evertat. *c. vinolentum 6. dist. 35. ejusq; exilium inducat. c. à crapula 14. Ext. d. vit. & honest. Cler. l. in eo 2. ff. h. 1.*

XIX.

Hominis quoq; irati (qui sc. exivit de potestate, h. e. de consilio, de ratione, de mente; quiq; cupit ei, à quo læsus videatur, quàm maximum dolorem inurere, autore *Cic. Tus. 3. c. 5. & 9.*) testamentum non valere, recte statuimus. *arg. l. quicquid 48. ibiq; Hippol. à Collib. ff. d. R. J.*

XX.

Hactenus de iis qui lege naturæ ob animi vitium, testamentum

COR.

conficere prohibentur. Jam despiciamus de illis, qui ob corporis vitium testari non valent.

XXI.

Propter corporis itaq; vitium lege naturæ voluntatem supremam facere nequeunt muti literarum ignari. item muti & surdi naturâ. Item muti & surdi ex accidenti literas nescientes. *§. surdus 3. Inst: quibus non est perm. fac. test. l. discretus 10. C. & l. qui in potestate, 6§. 1. ff. h. t.*

XXII.

2. Cœci etiam jure institutionum in scriptis testari non possunt *§. cœcus. 4. l. quibus non est perm: fac. test.* Jure autem veteri cœci si accire adhibitos testes, & audire sibi testimonium perhibentes poterant, recte testabantur. *test. Paul. libr. 3. sent. 1. 4§. cœcus. 4.* Quemadmodum & jure Codicis per nuncupationem, duntaxat observatis quibusdam peculiaribus solennitatibus, testamentum condere possunt. *l. hac consultissima 3. C. qui test. fac. poss.*

XXIII.

Inter hos qui lege naturæ testari prohibentur, non reputantur senes *l. senium. 3. C. qui test. fac. poss.* non valetudinarij. *l. 2. ff. b. t.* non moribundi, modò articulate loqui possint, *l. jubemus 29. vers. si enim talis. C. d. test:* ut per sermonis intellectum liqueat ipsorum voluntatis intentio. *l. quoniam 15. C. d. tit.* non is qui manum amisit, auctore Paull. *in l. qui manum. 10. ff. h. t.* non Eunuchus. *l. Eunuchus. 5. C. qui test. fac. poss.* sive castratus *l. sed & questum 6§. 1. ff. de liber. & postum.* non spado aut alius qui facile generare non potest *d. l. 6. in pr.* non hermaphroditus. *d. l. 6§. 2. d. t.*

XXIV.

Sequitur jam de iis personis qui lege civili ultimum elogium relinquere nequeunt, quòd sit ob duas præcipuas causas; potestatem nimirum & statum. Ob potestatem prohibentur filij familias, adeo ut ne permittentibus parentibus illud facere possint, *pr. Inst. quibus non est permis. fac. test. l. qui in. 6. ff. & l. Senium 3. Cod. b. t.*

XXV.

Prædicta verò regula perdit officium suum 1. in filiofam: militis castrense peculium vel quasi habente *prin. 1. quibus non est perm. fac. test.*

test. l. *fini*. C. *quite* test. *fac. poss.* qui in castrensi peculio vice patrisfam: fungitur l. *uq;* 2. ad ff. 8 Cr. *Maced*: Hic autem notandum quod qui quasi castrense habet peculium, possit quidem testamentum condere, sed non alio quam communi & licito consueto ordine observando. l. *f. vers.* in tali C. *de inoff. test.* & l. *ult.* C. *qui test. fac. poss.*

XXVI.

2. Fallit in filiofamil, Presbytero &c. qui de bonis in potestate paterna constitutus jure testatur *Auth: Presbyteros* C. *d. Episcopi & Cleric.* 3. In filiosfam: testante de bonis adventitiis ad pias causas patris consensu, pro ut Doctorum auriga Bart: ad l. *qui in potestate* 6. ff. *b. r. n. f. tradit.* 4. Exeipe quoq; filiosfam, cui testandi facultas ab imperiali splendore concessa l. *si quando* 35. C. *d. inoff. test.* Item s. eum qui super donationibus factis à Serenissimo Principe, vel à piissima Augusta testatur. l. *cum multa*. 7. C. *d. bon. qualiber*: 6. Filiosfamilias statuto testamenti factionem habentem Bart, ad l. *si quaramus* 4. ff. *b. n. s.*

XXVII.

Præterea supremam mentem relinquere prohibetur servus. l. *6.* & 19. ff. *b. r. l. quod attinet* 32. ff. *d. R. J. Vasallus* super ipso feudo l. *F. 8.* Exc: nisi id sit mere hereditarium 2. *F. 28.* vel consuetudine introductum, quod de feudo suo vasallo libere testari liceat, teste summo Germaniæ Jcto Zasio *in feud: p. 8. n. 63.* Item Monachus *Auth. ingressi*. C. *d. ss. Eccles: Novel. s. c. illud quoq;* 5. Fœmina tamen hodie secundum *Ulp: in l. à qua etate* 5. ff. *b.* testari recte potest.

XXVIII.

Intestabiles ob statum sunt captivi apud hostes l. *ejus* 8. ff. *b. r. §. f. l. Q. N. E. P. F. T. Paul. l. 3. sent. r. 4. §. qui ab. 9.*; adeo ut ne jure militari idonei reputentur. l. *facere*. 10. ff. *d. test. milit.*

XXIX.

A latronibus verò vel piratis captis: item illis qui apud externos legatione funguntur, quum liberi maneant, justestandi lege prohibitum non est, l. *postliminium* 19. §. 2. ff. *d. capt. & postlim: revers. l. qui à latronibus*. 13. in pr. & §. 1. ff. *b.*

XXX.

Idem juris est in obside quod in captivo apud hostes, l. *obsides* 11. ff.

11. ff. b. l. Divus 31. ff. d. Jur. fisc. Nisi 1. à Principe testandi facultatem habeat. d. l. obfides. & 2. accepto usu togæ Romanæ, ut civis Romanus semper egerit. l. sed si 32. ff. d. Jur. fisc.

XXXI.

De statu suo errantes, (quid juris autem in militibus v. th. 85.) testari quoque nequeunt, asserente. Ulp. in l. de statu 15. ff. b. 3.

XXXII.

Capite damnato etiam potestas ultima condendi non immeritò ab Ulp. in l. si quò 6. §. sed si 6. ff. d. injust. rupt. irrit. fact. test. auferitur. Fallit. 1. si quis fuerit illicite, & 2. à non competente iudice damnatus d. l. §. quid. si 10. d. 1. 3. Si provocatio à sententia facta est. d. l. §. hi autem. 8. d. 1.

XXXIII.

Sciendum autem inveteratà per Germaniam consuetudine in causis criminalibus capitalibus appellationes amplius non concedi. Ord. Cam. p. 2. r. 28. §. item nach dem aucth. Myns. cent. 4. obs. 41. & 42. Noe Meurer ad ordin. Cam. part. 3. n. 136 p. m. 117.

XXXIV.

Amittunt etiam factionem testamenti, qui ad bestias aut in metallum damnantur, Gajus in l. eos qui. 8. §. 1. & f. ff. h.

XXXV.

Porro perdunt quidam jus testandi ob crimina publica perpetrata: ut crimen perduellionis, seu læsæ Majestatis committens. l. ex judiciorum. 20. ff. d. accusat. l. f. ff. l. quòquò 1. §. 4. & l. ult. C. ad l. Jul. majest; illius enim testamentum nec inter liberos ullo modo valere potest d. l. quòquò 1. §. filij. 1. C. d. 1. Repetundarum d. l. ex judiciorum l. 2. ff. & l. 2. C. ad L. Jul. repet. l. ult. ff. ad L. Jul. pecul. Peculatus & de residuis damnatus d. l. ult. ff. d. 1.

XXXVI.

Lex quoque ipsa hæreticis & apostatis prohibet testamenti factionem. l. Manichæos 4. §. ergo 1. C. d. heret. & Mansch. l. si quò 2. & l. f. C. d. apost. Nisi testentur inter liberos orthodoxos, vel iis deficientibus, inter agnatos vel cognatos catholicos. Quòd si ex filiis alij sunt Ecclesiæ catholicæ communicantes, alij verò ab ea separati, omnem parentum substantiam ad filios tantum Catholicos pervenire debet,

debet, licet contraria testatoris inveniatur voluntas, inquit Imperator noster in *Novel. 117. c. 3* & *si quis de predictis. 14. vers. generalem autem.* & *facit. Novel. 118. c. 6.*

XXXVII.

Improbum foenus exercentes, & manifesti usurarii aliter jure Canonum testari nequeunt, nisi idoneam de restitutione faciendam cautionem praestiterint. *c. 2. d. usur. in 6.*

XXXVIII.

Damnatus ob crimen famosum, ex lege intestabilis esse perhibetur: ergo nec testamentum facere poterit, nec ad testimonium adhiberi. *Ulp. in l. si cui. 18. §. ff. de lib. & l. lex Cornelia. §. si quis. 9. ff. d. injur. & fam. libell. l. ob crimen 21. in pr. ff. d. test.* De poena criminis vel libelli famosi v. jure civili. *l. un. C. d. fam. lib.* jure Carolino. *const. crim. art. 110.*

XXXIX.

Incestas & nefarias nuptias contrahentium testamentum, regulariter non valet, jura sunt manifesta in *l. si quis incesti. 6. cum Auth. incestas & Auth. sequ. C. d. incest. & inutil. nupt.* Limitationem tamen v. in *ab. l. si quis incesti:* inultò minùs sodomitæ diabolica instigatione ipsi naturæ contraria agentis, suprema subsistunt. *Nov. 77. & Novel. 441. c. adulterij malum 11. caus. 32. q. 7.*

XL.

Ratam quoque voluntatem illorum conservari leges vetant, qui ob conscientiam criminis manus violentas sibi intulerunt. *l. si quis 6. §. ejus. 7. ff. d. injur. rupt. irrit. l. in fraudem 45. §. ejus 2. ff. de jur. fisc. l. si in pr. ff. de bon. eor. qui ant. sentent. l. 1. & 2. C. eod.*

XLI.

Peregrinis factio testamenti etiam lege est adempta *Ulp. in fragm. 1. 20. §. Latinus Junianus 14. v. Gottrof. ad l. 1. C. d. hered. inst.* Item iis quibus aqua & igni interdictum *l. ejus 8. §. si cui. 1. ff. de lib. Sic deportatis d. l. 8. §. 1. non autem relegatis d. l. §. 1. 2. ff. d. publ. jud.*

XLII.

Ab Imperio Romano proscripti, quum similes deportatis habeantur, non est quod testamenti factione gaudeant *Gail. d. P. P. c. l. n. 24.* Denique Patrisfam, qui alteri se arrogandum dedit, testamentum

tum

tum quod ante arrogationem fecit, sit irritum. *S. alio autem. 4. Inst. quib. mod. test. infirm. l. qui in potestate. 5. ff. b. s.*

XLIII.

Expositis personis testamenti factionem habentibus vel non habentibus: proxima erit inspectio de forma testamentorum, & solemnitatibus in iis necessariis,

XLIV.

Notandaq; hic est divisio testamenti, in solenne & perfectum, cujusmodi solet plerumq; esse paganicum: & minus solenne & imperfectum, ut est militare. Et solenne testamentum vicissim perhibetur esse aut scriptum, cujus de solemnibus prius acturi sumus, aut nuncupativum.

XLV.

Primum itaq; testamenti scripti solenne est ipsa scriptura, ut se. testamentum scribatur, unde & scriptum dicitur: & perinde est sive illud *ὀλογογραφία* sive *ἀλογογραφία* sit *l. hac consultissima. 21. in pr. l. distantibus. 22. l. cum antiquitas. 28. §. f. C. d. testam: & l. Domitius 27. ff. b.* Sive latinè sive græcè *l. hac consultissima. 21. §. f. C. d. testam.* aut qualibet alia lingua peregrina scribatur; dummodo fiat integris literis, non notis *l. sed quum. 6. §. f. ff. d. honor. pass. Auth. quod sine C. b. Nov. 107. c. 1.*

XLVI.

Parum etiam favore ultimæ voluntatis interest in qua materia, modò ad id idonea, scribatur testamentum *S. nihil. 1. 2. l. b. l. i. l. charta. 4. ff. d. bon. pos. sec. tab.* Certumq; est unum testamentum duobus aut pluribus codicibus, exemplis sive tabulis conscribi posse. *S. pen. Inst. l. unum testamentum. 24. ff. b. t. d. l. 1. §. si quis in duobus 5. ff. d. t.*

XLVII.

Secundum testamenti in scriptis solenne est, septem ad id specialiter rogatorum vel certioratorum, *l. heredes. 21. §. in testam. 2. ff. b. Rec. Imp. Colon. sub Anno 1512. tit. von Testament. §. Es ist auch im Testament nötig /* suarq; spontis, non coactorum testium, *l. qui te-*

B

stamen.

testamento. 20 §. f. d. v. praesentia. § sed quum. 3. l. b. l. hac consultissima.
12. l. C. qui test. fac. posf. l. si unum. 12. l. hac consultissima. 21. l. in testa-
mentis. 26. l. cum antiquitas. 22 §. cum autem. 1. l. nostram. 30. C. d.
testam.

XLVIII.

Numerum autem hunc septem testium non tantum de pro-
batoria sed etiam essentiali forma ipsius testamenti esse, recte cum Im-
peratoribus asserimus. *in l. si unum. 12. l. hac consultissima. 21. §. ex imper-
facto. 1. & §. per nuptiationem. 2. C. d. 1.*

XLIX.

Nec sufficit. 7. testes rogatos intervenisse coram testatore : nisi
tales quoque intervenerint qui sunt idonei, i. e. cum quibus est testa-
menti factio, nempe qui vel ipsi testamentum facere, vel ex testamen-
to alieno quid capere possunt. *§. testes. 6. l. b. dicit. Rec. imp. d. 1. §.
die Notariorum. l. filiusfam. 6. in pr. & §. 1. ff. b. l. non minus. 31. ff. d. hered.
in his.*

L.

Non tamen omnis qui testamenti factionem habet testis hic
adhiberi potest : sed vel gentium vel civile jure quidam à testimonio
arcentur.

LI.

Gentium jure ad testimonium adhiberi prohibentur vel ob æ-
tatem, ut impuberes. *§. 6. l. b. l. si filiusfam. 19. & l. 20. ff. b. vel ob
morbum, sive animi, ut furiosi. d. §. 6. nisi intermisso furore. l. qui
testamento. 20. §. 1. ff. b. sive corporis, ut muti, surdi, cæci, d. §.
6. l. b.*

LII.

Excluduntur à testimonio testamentario quidam jure civili, vel
ob causam publicam & quidem in totum ; vel quidam ob causam
tantum privatam, in eo de quo agitur testamento, testimonium ferre
prohibentur.

In

LIII.

In totum ob causam publicam prohibentur quaedam personae à testimonio testamentario, ob statum civitatis quo carent, ut peregrinus, deportatus. *l. hac consulti summa. 21. in pr. C. d. testam. §. 1. quib. modo. ju. pat. pot. solv. servus. §. testes. 6. l. h. l. qui testamento. 20. §. servus. 7. h. nisi tempore facti testamenti omnium opinione liber habitus fuerit. §. sed quum. 7. l. h.*

LIV.

Quod autem de jure civili in servo obtinet, idem constituitur ab *Rec. Imp. Colon. de Anno 1512*, de homine proprio, quem à testimonio in testamento in scriptis excludit. *r. von Testament. §. die form etus Testamentis.*

LV.

Arcentur 2. à testimonio in totum quidam, ob morum improbitatem, ut prodigus cui bonis interdictum est. *§. testes. 6. l. h. l. à cui 18. ff. h. 3.* ob sexum ut mulier. *d. §. l. qui testamento. 20. §. mulier. 6. h.* an autem hermaphroditus ad testamentum adhiberi possit, qualitas sexus incalescentis ostendet, *l. repetundarum. 15. §. 1. ff. d. testib. præd. constit. Maximil. Colon. d. anno: 1512. r. von Testament. §. die Morarten.* 4. ob poenam, ut qui publico judicio damnatus est. *l. quasi sum 13. jung. l. 2. ff. d. testib.* veluti adulterij. *l. scio. 14.* peculatus, repetundarum. *d. l. quasi sum. l. repetundarum. 15. d. 1. l. qui testamento. 20. §. cum qui. §. ff. h.* proinde & is quem leges jubent improbum intestabilemque esse. *d. §. testes. 6. h. c.* qui publico judicio ita damnatus est, ut nominatim in lege jubeatur esse intestabilis. *l. cum lege. 26. ff. h.* qualis est ob crimen famosum damnatus. *l. à cui. 18. §. 1. ff. d. 1. l. ob crimen. 21. ff. d. testib.*

LVI.

Quia & damnatus judicio privato veluti furti, injuriarum &c. & damnationem sequatur infamia testis adhiberi non potest, ne in judicio quidem, nedum in testamento. *arg. d. l. quasi sum. 13. junctis l. 2. d. 1.*

LVII.

Qui ob causam tantum privatam nequeunt esse testes in eo de quo agitur testamento, sunt testes domestici ut filiusfam. l. §. in testib. 9. l. h. item, heres in eodem testamento scriptus, ejusq; pater, item fratres in potestate parentis cum herede constituti, §. sed neq. 10. l. b. v. saepe ab. Const: Maxim: r. von Testament. §. die Notarien. vers. auch die so in Bervale.

LVIII.

Nihil tamen impedit quod minus in testamento alieno pater & filiusfam. qui in potestate ejus est, item duo fratres, qui in ejusdem patris potestate sunt, testes adhibeantur. §. pater. 8. l. l. ad testium. 22. ff. b. r.

LIX.

Legatariis quoque & fideicommissariis, ut & aliis personis iis conjunctis, testimonium in testamento ab Imperatoribus haud denegatur. §. legatarii. 11. l. l. dictantibus. 22 §. testibus. C. d. testam.

LX.

Tertium solenne testamenti scripti est ipsa testatio testatoris, qua testator productis tabulis coram testibus rogatis profiteretur, suam in istis tabulis contineri voluntatem, quam post mortem servari velit, l. hac consultissima 21. C. de testam.

LXI.

Solenne requisitum quartum est in fine testamenti, testium & quidem omnium, ut & ipsius testatoris subscriptio; si vero testatur literarum ignarus, aut morbo impeditus subscribere nequeat, adhibendus est §. testis, qui nomine testatoris subscribat. d. l.

LXII.

Quintò requiritur & omnium testium subsignatio. d. jam. l. qua fieri potest non tantum proprio, sed & alieno annulo §. possunt 5. l. b. l. si unus. 12. C. d. testam. immo non duntaxat annulo signatorio, sed quolibet etiam signeto alio consueto Ulp. in l. ad testium. 22. §. signum. 7. ff. b. r. Hocq; comprobatur per aliquoties all. novellam constitutu-

Institutionem Imperij Colonia Anno 1512, f. von Testament. S. die Form
eines Testaments / & S. Es mögen auch.

LXIII.

Sextum & ultimum testamenti scripti solenne est, continuatio
actūs, nim. ut uno contextu i. e. uno eodemq; tempore, nullo alieno
actu (& sic nec contractu) interposito fiat. *l. qui testamento. 20. §. &
veteres. 8. l. heredes. 21. §. ff. h. l. hac consultissima. 21. C. d. testam.*
Eccipe nisi talis sit actus, quem vel testatoris vel testis usgens necessitas
exigit. v. de. eo. *l. cum antiquitas. 28. C. d. r.* Prædicta omnia solen-
nia compendio habentur. in *d. Const. Imper. 1. von Testament. S. die
Form eines Testaments.*

LXIV.

Hic jam paucis delibare placet, de testamento sine scripto
quod vulgò nuncupativum dicitur; cujus origo antiqua est. Hocq;
testamentum cum scripto non duntaxat habet commune, ut, 7. in eo
idonei & rogati testes adhibeantur, utq; uno contextu fiat. *l. heredes
21. ff. h. & l. hac consultissima. 21. §. per un. nupationem. 2. C. de testam.*
Sed etiam duo habet singularia. 1. quòd in eo neq; scriptura neq; sub-
scriptione aut subsignatione testatoris vel testium opus sit. *§. f. l. h.
d. l. d. l. hac consultissima. d. §. 2. quòd fiat nuncupatione ita ut testator
supremam suam voluntatem palam. i. e. ut à testibus exaudiri possit,
nuncupet. d. l. heredes. 21. h. in testamentis. 26. C. de testam.*

LXV.

Quæstionis est, si testator plures heredes palam nuncupare vo-
luerit, & quibusdam nuncupatis priusquam cæteros exprimeret, ob-
mutuerit, vi morbi subita, sive epilepsia sive apoplepsia impeditus,
ita ut nihil proloqui amplius potuerit, utrum testamentum ejus ex
parte valeat nec ne? R. quòd non: *per l. si is qui. 25. ff. h. ratio hujus
habetur. in. l. jam nostrum. 7. ff. d. R. f.*

LVI.

Sufficiat hæcenus dixisse de testamentis paganicis solennibus
& perfectis: jam agamus de testamentis imperfectis & minus solen-
nibus. Et primò quidem de paganicis minus solennibus, postea de
militaribus.

LXVII.

Imperfectorum (sc. ratione solennitatis non voluntatis) testamentorum primum nobis erit parentum inter liberos conditum, quod quibuscumque etiam verbis vel scriptis à parentibus utriusque sexus inveniatur omnino custodiendum, *l. filij patrú. 16. l. f. C. fam. herc. l. hac consultússima. 21§. ex imperfecto. 1. C. de testam.* si modo ei subijciatur vel ipsius parentis, vel omnium inter quos fit partitio liberorum, subscriptio, *Ausb. si modo. C. fam. herc. Nov. 7. c. 1.*

LXVIII.

Per nuncupationem verò inter liberos quod fit testamentum, in eo differt, à scripto quòd in illo requirantur ad minimum duo testes, sive ad id specialiter rogati sive vocati, sive non, & perinde admittuntur foeminae atque masculi. *Gail. 2. Q. 112. n. 1. 4. 5. & 6.* hoc autem dummodo manu parentis non signis. *Nov. 107. c. 1.* sit, scriptum absque testibus valet. *Ausb. quòd sine. C. de testam. Const. Maxim. Col. Anno 1512. 1. von Testament. S. vnd sollen die Notarien. vers. aber im Testament.*

LXIX.

Minimè etiam refert, licet in eo ex partibus inaequalibus (salvâ tamen semper legitimâ) liberi sint instituti heredes. *l. parentibus. 8. C. d. inoffic. test. Novell. 107. c. 1. l. filij. 16. l. f. C. fam. herc.*

LXX.

Si verò in hujusmodi parentum voluntate, liberis sit alia persona extranea mixta, certum est eam voluntatem, quantum ad illam duntaxat permixtam personam, pro nulla haberi, inquit Imper. *in l. hac consultússima. 21§. ex imperfecto. 1. C. de testam.*

LXXI.

Quando ad pias causas testamentum minus solenne & imperfectum fit, tunc duo sufficiunt testes cujusque sexus. *Tiraq. de privil. pia causa pr. 5.* etiam non specialiter rogati. *c. eses. 10. c. relatam. 11. Ext. d. test. Tiraq. d. l. pr. 1.* quorumvè subscriptione aut subsignatione. *arg. l. f. C. fam. herc. & Ausb. quòd sine. C. de testam.* item nec temporis inscriptione opus. *Tiraq. d. l. pr. 6.*

Sub-

LXXII.

Subscriptio sola manu testatoris in piis causis sine testibus facta vim quoque testamenti obtinet. *Tiraq. pr. 4.* & scriptum testamentum ad pias causas notis sive usitatis sive inusitatis, modo possit quoquo modo constare de voluntate testatoris, semper valet. *d. l. f. C. fam. ercisc. Tiraq. pr. 12.* non verò ratione voluntatis imperfectum testamentum piarum causarum valere, contra Bart. *in l. in testamento. 38. ff. d. fideicom. liberr.* & Covarr. *ad c. relatam. 11. n. 14. ext. de test. recte statuimus. l. 1. ff. h. Boer. dec. 93. n. 10. & dec. 240. n. 5.*

LXXIII.

Rustici etiam propter simplicitatem & literarum imperitiã minus solennia testamenta facere valent: quippe iis à Justiniano solennes formulæ, quæ ultimis elogiis præscriptæ sunt, dummodo adsint quinque testes, remittuntur. *l. ff. C. d. testam.*

LXXIV.

Tempore pestis nimio opere grassantis conditum testamentum coram duobus vel tribus testibus, fide dignis & omni exceptione majoribus, subsistere posse, itaque in camera Imperiali sæpe judicatum esse scribunt. *Myns. cent. 1. O. 96. & Gail. 2. O. 118. n. 18. & 1. O. 92. n. 7. May. ad jus Lub. part. 2. s. 1. art. 2. n. 44. & seqq.*

LXXV.

Solennitate testamentorum præcipuè quo ad testes, eorumque subscriptionem & sigilla non indigent testamenta, quæ Principi offeruntur, & quæ apud acta Judicis fiunt; nam tunc cessat omnis fraudis & falsitatis suspicio propter fidem publicam. *l. omnium. 19. C. d. testam. Mins. cent. 6. O. 29. n. 5.*

LXXVI.

Nunc postquam de testamentis paganis tam perfectis quam imperfectis, & minus solennibus exposuimus, ratio ordinis requirit, ut etiam aliquid de altero genere testamenti imperfecti, quod militare perhibetur, dicamus.

Mili-

LXXVII.

Militare autem testamentum est ultima voluntas quoquo modo de rei familiaris divisione, à milite in expeditione facta. *l. l. in fraudem. 15. §. 1. l. ejus militis. 34 ff. d. test. milit.*

LXXVIII.

Causa efficiens hujus testamenti, aut est remota aut propinqua.

LXXIX.

In remota causa singulare est, quòd hoc testamentum ejusque factio, non ex jure gentium, sed constitutionibus Principum descendat. *l. 1. §. 2. ff. b. 1.*

LXXX.

Hujus testamenti causa propinqua est miles testator, sine quo hoc testamentum non constituitur.

LXXXI.

Omnes autem milites testari possunt, qui non prohibentur: & plerumque militare testamentum facere possunt qui non pagani sunt.

LXXXII.

Crimine capitali milites damnati (secus in pagano v. *sb. 32.*) jus testamenti faciendi habent. *l. si quis. 6 §. sed & si. 6. ff. d. injust. rupt. irrit. fact. test.* sed non aliter nisi tribus his intervenientibus. 1. si ex militari delicto condemnati fuerint. 2. si sacramenti fides rupta non sit. 3. si de bonis duntaxat castrensis testentur. *l. ex militari. 11. ff. b. 1.*

LXXXIII.

Quòd si de aliis quàm castrensis bonis testari cupiunt necesse est, ut is qui condemnatus, in sententia potestatem eis testandi fecerit. *d. l. si quis. 6. d. §. 6. d. 1.*

LXXXIV.

Impubes olim Tribuni numerorum fieri & tum sibi testamentum facere petuerunt. *l. f. C. b. 1.* Sed hodie nec communi nec militari jure testantur. *§. praeterea 1. l. Q. N. E. P. F. F. l. si Rufinus. 4. §. d. l. f. C. b. 1.*

Dubi-

LXXXV.

Dubitans de statu suo miles an sui juris sit, vel an pater suus vivat, si testamentum fecerit, in ea conditione est, testamentum ut valeat. *l. ex militari. 11 §. 1. ff. b. t. de captivo. 7. th. 28.*

LXXXVI.

Si filiusfam: ignorans patrem suum decessisse, de castrensi pecunio in militia testatus sit, non pertinebunt ad heredem ejus patris bona, sed sola castrensia. *d. l. f. §. f.*

LXXXVII.

Casu aliquo veluti morbo aut ex vulnere mutus & surdus factus miles & literarum gnarus, ultima recte relinquere potest. *l. discretis. 10. C. qui test. fac. poss.*

LXXXVIII.

An verò mutus & surdus ex accidenti ita factus literarumve imperitus, jure militari in castris recte testari valeat, inter Dd. controversitur? nos à partibus affirmantium stamus. *§. quin immo, 2. l. 1. jure militari. 4. ff. b.*

LXXXIX.

Liberum militibus arbitrium quibus velint relinquendi, supremis suis judiciis concessum est, nisi lex specialiter eos prohibuerit. *l. ex testamento. 1. C. b.*

XC.

Itaq; miles servum sine libertate (non verò cum libertate. *l. ex bis verbis. 7. C. b.*: nisi id fiat in fraudem creditorum, quo casu amplius quàm unum necessarium heredem nec instituere potest. *l. in fraudem. 17. in pr. ff. b. t.*) haut recte instituit heredem. *l. idem est. 13. §. si servum. 2. ff. b.*

XCI.

Deportati licèt intuitu juris civilis in testamento non *l. 1. C.*

C

de

de hered. instit. tamen in testamento militis recte heredes institui possunt. l. idem est. 13. §. & de portat. 2. ff. b.

X C II.

Liberos suos non tenetur miles instituere vel nominatim exheredare : sed impunè eos praterire, vel sine causa quoq; exheredare potens est. §. sed si. 6. l. d. exhered. liber. l. sicut certi. 9. cm. l. seq. C. b.

X C III.

Heres & jure militari ex certo tempore & ad certum tempus rectè instituitur. l. in fraudem. 15. §. miles. 6. l. miles. 41. ff. h.

X C IV.

Miles verò tam sibi quàm filio jure militari testamentum facere potest, & soli filio tametsi sibi non fecerit. d. l. in fraudem. §. item. 7. l. moribus. 2. §. quiqui. 1. ff. d. vulg. & pup. substit.

X C V.

Tum etiam post pubertatem, liberis suis substituere potest : idq; verbis directis & civilibus. l. centurio. 15. ff. d. 1.

X C VI.

Præcipuum militaris testamenti privilegium quoq; est, quòd miles ex certa re heredem instituere, & sic pro parte testatus, pro parte intestatus decedere queat. l. similes. 6. ff. b.

X C VII.

Absq; omnibus solennibus juris civilis etiam milites testantur. pr. l. 1. ff. de testat. c. d. Hocq; jus non duntaxat militibus in acie constitutis, sed & limitaneis, & stationariis propter eandem rationem concessum est. l. 3. C. b. Nov. 74. c. 3. §. quiqui.

X C VIII.

Hæc quoq; interest militis testamentum in chartis, an in vagi-

na, aut clypeo, literis sanguine suo, rutilantibus, aut in pulvere gladio suo sit scriptum. *l. milites. 15. C. d.*

XCIX.

Per nuncupationem verò militis testamentum quod fit, omnino testibus est probandum; quòd nimis testator serio ac animo testandi illud pronunciauerit. *l. Divus Trajanus. 24. ff. h.* Nam aliàs sæpe homines ubi alterius erga se merita commemorant & agnoscunt, civiliter magis quàm ex animo dicere solent, se vicissim bona sua ad illum redire velle. Et multi in conviviis ubi vino incaluerunt, & in familiaribus sermonibus, ubi extra consilij metas evagati sunt, ea promittunt, quæ sobrii & animo præsentis serbare recusant. *Obrecht. in disp. d. mil. disc. sb. 766. & 767.*

C.

Deniq; iure militari testamentum non uero contextu quoq; fieri potest: quia testamentum militis, sine ullis solemnitatibus & quoquo modo consistit. *pr. l. l. 1. ff. & l. 3. C. h. s.*

Corollaria.

1. *An Electio Imperatoris ex gente solummodo germanica fieri debeat? Affir:*
2. *An Imperator Romanus quoviam Imperij, suo arbitrio alienare valeat? Neg:*
3. *An Imperator noster Auream Bullam abrogare potens sit? Neg:*

4. *An*

4. *An solius Imperatoris ad nova vectigalia instituenda, & vetera augenda, sufficiat consensus? Neg:*
5. *An Elector ultima condens, in iis tutelam heredis Electoralis impuberis agnato seniori atq; proximo, ex lege Imperii publica debitam, auferre queat? Neg:*
6. *An represalia concedenda? & an jure defendi possint? Affir:*
7. *An sumptus quos pater pietate debita ductus filio suo peregre agenti, vel in patria literis operam danti suppeditavit, filius conferre teneatur? Neg:*

Sit Deo laus & gloria.

Wenn Töblings Luß die er bisher getragen
 Die Unvergänglichkeit auch zu erjagen/
 So Ihn vornehmlich auch dazu erweckt/
 Das Er ist seinen Fleiß vns offentlich entdeckt.
 Wenn die so wachsen wird/ vnd ferner blühen
 Desß umb die Grabschriefft er sich nicht bemühen.
 Denn man wird ruffen doch/ das Er noch lebt/
 Wenn ihn schon von der Welt sein grames Alter hebt.
 M Elias Sigismund Reimhart.

TORINGI, Aonij pars non ingloria coetus,
 Quem fovet in gremio Baithica nostra Themis;
 De Testamenti doctè dum differis, & quæ
 Horum jura sient, enucleare studes:
 Rem minus ingrata facies patriæ atq; parenti,
 Hincq; tibi magnum surget in orbe decus.
 Macte animo, viridemq; libris in sume juventam,
 Pro meritis olim præmia grata feres.

*Commensali ac amico suo fraternè
 dilecto app.*

Matthias Weinmann/
 Soliquell. March.

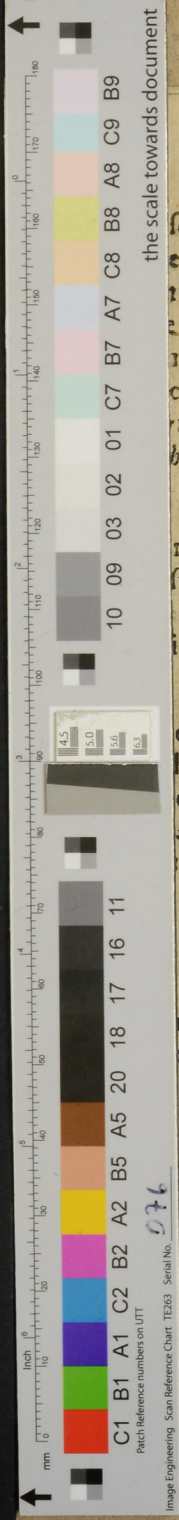
Grandævus senio, quem vel Prudentia laudet,
 Et parta clarus Nobilitate, Parens.
 Ad subolis laudes doctæ revirescet & inter
 Difficiles gemitus gaudia mille trahet.
 Fortunata senex Tibi quid non omnia spondent
 Cui vitrei rident sidera clara poli
 Filius & Themidis studium testatur abundè
 Possint grandævum quæ recreare patrem.

*Optimi adfectus & debiti cultus causâ Nobilissimè
 Respond. L. M. Q. extemp. app.*

C. Thamnitius Thorunensis.

LXXII.

sola manu testatoris in piis causis sine testibus facta
enti obtinet. *Tiraq. pr. 4.* & scriptum testamentum
pis five usitatis five inusitatis, modò possit quoquo
e voluntate testatoris, semper valet. *d. l. f. C. fam.*
12. non verò ratione voluntatis imperfectum testa-
mentarum valere, contra Bart. *in l. in testamento. 38.*
ff. & Covarr. ad c. relatum. 11. n. 14. ext. de test. recte
h. Boer. dec. 93. n. 10. & dec. 240. n. 5.

LXXIII.

in propter simplicitatem & literarum imperitiam
testamenta facere valent: quippe iis à Justiniano solen-
nissimis e logiis præscriptæ sunt, dummodo adsint
testes. *l. ff. C. de testam.*

LXXIV.

testis nimio peregrinantis conditum testamentum
non valet sine tribus testibus, fide dignis & omni exceptione
libere posse, itaq; in camera Imperiali sæpe judicatum
est. *s. cent. 1. O. 96. & Gail. 2. O. 118. n. 18. & 1. O. 92. n. 7.*
18. 2. 8. 1. art. 2. n. 44. & seqq.

LXXV.

testamentorum præcipuè quo ad testes, eorumq;
sigilla non indigent testamenta, quæ Principi offe-
ndunt. *l. ad acta Judicis fiunt; nam tunc cessat omnis frau-
dicio propter fidem publicam. l. omnium. 19. C. d.*
6. O. 29. n. 5.

LXXVI.

quædam de testamentis paganis tam perfectis quàm
solennibus exposuimus, ratio ordinis requirit,
ut altero genere testamenti imperfecti, quod militare
est, non valent.

Mili-